

Biogramy opracowane przez Towarzystwo Miłośników Torunia

Helena Piskorska (1895-1973)

Działaczka społeczna i narodowa zasłużona dla powrotu Torunia do Wolnej Polski w 1920 r. W czasie I wojny światowej aktywnie udzielała się w stowarzyszeniach niosących pomoc polskim dzieciom i młodzieży oraz ofiarom działań wojennych, prowadziła także tajne nauczanie języka polskiego przy toruńskim kościele św. Janów. W końcu 1918 r. została członkiem Polskiej Rady Ludowej w Toruniu, najważniejszej organizacji reprezentującej polską ludność Torunia, w której przez kilka miesięcy pełniła funkcję sekretarza. W okresie międzywojennym pracowała jako nauczycielka w Miejskim Gimnazjum Żeńskim i kierowniczką miejskiego archiwum. Jesienią 1939 r. więziona przez Niemców w Forcie VII. Po wojnie kierowała miejskim, a następnie państwowym archiwum w Toruniu. Autorka licznych publikacji z zakresu historii i archiwistyki.

Władysław Szuman (1868-1924)

Adwokat, obrońca ludności polskiej przed sądami niemieckimi w czasie zaborów. Był pierwszym prezesem Polskiej Rady Ludowej w Toruniu powołanej 17 XI 1918 r., a także delegatem Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej przy nadburmistrzu Torunia. Należał do przywódców tajnej Organizacji Wojskowej Pomorza. Uczestnik rozmów i konferencji ustalających szczegóły przekazania Pomorza i Torunia Polsce na mocy traktatu wersalskiego. 24 XII 1919 r. mianowany przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego prezesem Sądu Apelacyjnego w Toruniu. Organizator polskiego sądownictwa na terenie międzywojennego województwa pomorskiego. Odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Jan Chryzostom Ornas (1859-1932)

Wybitny polski sędzia w okresie zaboru pruskiego, nominowany w styczniu 1920 r. przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego na Prezesa Senatu Sądu Apelacyjnego w Toruniu. Jako przewodniczący plebiscytowych Komisji Kontrolujących w Kwidzynie i Sztumie nadzorował przygotowania i przebieg plebiscytu na Powiślu w 1920 r. Organizował polskie sądownictwo w Toruniu w pierwszych latach po powrocie miasta do wolnej Polski. Odznaczony w 1924 r. Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Żuchowski Teodor (1899-1969)

Współzałożyciel Pierwszej Drużyny Skautowej im. T. Kościuszki w Toruniu, uczestnik Powstania Wielkopolskiego, zaangażowany w przygotowanie powrotu Torunia i Pomorza do Polski. W okresie międzywojennym działał we władzach harcerstwa na Pomorzu i w Wielkopolsce, jednocześnie pracował jako urzędnik sądowy w Toruniu i Poznaniu. Odznaczony w 1937 r. Medalem Niepodległości.

Sylwester Buszczyński (1855-1940)

Toruński drukarz i wydawca zasłużony dla powrotu Torunia do wolnej Polski w 1920 r. W swojej drukarni wydawał polskie czasopisma, w tym „Gazetę Toruńską”, a także publikacje Towarzystwa Naukowego w Toruniu, patriotyczne śpiewniki, wydawnictwa religijne i słynny elementarz do nauki języka polskiego przeznaczony dla dzieci uczących się w niemieckich szkołach w czasach zaborów. W międzywojennym Toruniu był aktywnym działaczem społecznym zaangażowanym w prace magistratu i działania samorządnych organizacji gospodarczych. Odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Anna Piasecka z d. Łęgowska (1882-1980)

Działaczka oświatowa zaangażowana w tajne nauczanie w Toruniu w ostatnich latach zaboru pruskiego. Organizatorka polskiego szkolnictwa w Kwidzynie w 1919 r. Jako członkini Warmińskiej Komisji Plebiscytowej aktywnie zabiegała o powrót Powiśla, Warmii i Mazur do Polski. W maju 1920 r. wybrana do Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej z listy Narodowego Stronnictwa

Robotników. Była jedną z pierwszych ośmiu kobiet wybranych do polskiego sejmu i pierwszą w historii posłanką z Pomorza. W 1971 r. odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Jan Brejski (1863-1934)

Działacz społeczny i narodowy, wydawca „Gazety Toruńskiej” oraz czasopism publikowanych dla ludności polskiej zamieszkującej Westfalię i Saksonię. Był współzałożycielem toruńskiego gniazda Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, a także organizacji zrzeszających polskich robotników w Niemczech – Zjednoczenia Zawodowego Polskiego i Narodowego Stronnictwa Robotników. Poseł Polskiego Sejmu Dzielnicowego w Poznaniu (3-5 XII 1918) oraz Sejmu Ustawodawczego w 1920 r. Powołany 28 VII 1920 r. na urząd wojewody pomorskiego. Zasłużony dla powrotu Torunia do Niepodległej Polski.

Gerard Pająkowski (1894-1920)

Weteran I wojny światowej, uczestnik Powstania Wielkopolskiego, od połowy 1919 r. żołnierz 18 pułku Ułanów Pomorskich. Zginął 17 stycznia 1920 r. pod Gniewkowem w czasie potyczki z niemieckim Grenzschutzem, do której doszło w momencie przekroczenia polsko-niemieckiej linii demarkacyjnej przez wojska Frontu Pomorskiego przejmujące Toruń i Pomorze w imieniu odrodzonej Rzeczypospolitej.

Jakub Sulecki (1862-1941)

Toruński rzemieślnik i działacz społeczny, zasłużony dla powrotu Torunia do wolnej Polski. Współzałożyciel i wieloletni prezes toruńskich struktur Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” (1894), organizator tajnych kursów języka polskiego, wydarzeń kulturalnych i akcji patriotycznych w ostatnich latach przynależności Torunia do zaboru pruskiego. W końcu 1918 r. został członkiem Polskiej Rady Ludowej i tajnej Organizacji Wojskowej Pomorza, był także posłem z Torunia na Polski Sejm Dzielnicowy w Poznaniu. W 1920 r. mianowany pierwszym polskim burmistrzem Pucka. Wieloletni radca i rajca miejski w międzywojennym Toruniu. Zamordowany przez hitlerowców w obozie koncentracyjnym Stutthof w 1941 r.

Leon Szuman (1852-1920)

Wybitny lekarz i działacz organizacji pracujących na rzecz rozwoju polskości w Toruniu. Był prezesem Towarzystwa Naukowego w Toruniu (1886-1889) i powołanego w 1918 r. Towarzystwa Muzealnego. W czasach zaboru pruskiego w jego domu odbywały się tajne lekcje języka polskiego. Autor patriotycznych wierszy, w tym tekstu popularnej pieśni „Leć Orle Biały”. Zasłużony dla powrotu Torunia do Wolnej Polski.

Wanda Szuman (1890-1994)

Córka Leona Szumana, nauczycielka i pedagożka. W ostatnich latach zaboru pruskiego prowadziła w Toruniu tajne nauczanie, organizowała pomoc dla Polaków poszkodowanych przez działania wojenne i działała na rzecz podtrzymania polskości wśród torunian. W 1918 r. została członkiem Polskiej Rady Ludowej w Toruniu. W latach 1919-1920 kierowała pracami nad powstaniem polskiego szkolnictwa na Pomorzu. W późniejszych latach poświęciła się rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami. Odznaczona m.in. Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.